
Copyright photo

Advocaten en politici buigen zich over de vraag of de NVWA aansprakelijk is

'Dit wordt nog geen inkoppertje'

Wie is verantwoordelijk en aansprakelijk voor de fipronilcrisis en wie gaat uiteindelijk de schade betalen? Een antwoord op die vraag zal in de Tweede Kamer en bij de rechter moeten worden uitgevochten. Dat pluimveehouders als ondernemer een verantwoordelijkheid hebben, is duidelijk. Maar de focus verschuift naar de NVWA en als uit onderzoek en gerechtelijke uitspraken blijkt dat er daadwerkelijk sprake is van grove nalatigheid en ondeskundigheid dan kan dit zelfs leiden tot strafrechtelijke vervolging van de NVWA ofwel de Staat der Nederlanden.

Uiteraard zijn de eigenaren van de drie bedrijven ChickClean, ChickFriend en Poultry-Vision de hoofdverantwoordelijken. Zij hebben doelbewust fipronil gebruikt en gefraudeerd. Een strafrechtelijk onderzoek is thans gaande en het eindoordeel over hun criminelere activiteiten lijkt nu al duidelijk. Helaas zal de miljoenschade niet door deze criminelen worden betaald. Eenvoudigweg omdat het geld niet aanwezig is. Zij zullen hun straf ongetwijfeld betalen met een gevangenisvonnis. Maar naast de drie bedrijven zijn er nog de pluimveehouders zelf die een verantwoordelijkheid hebben en natuurlijk de toezichthoudende organisatie NVWA ofwel de overheid. Schippers en Van Dam wijzen naar de pluimveehouders en de pluimveehouders richten hun vinger naar de NVWA die ontegenzeggelijk fouten heeft gemaakt. Een debat over de schuldvraag tussen beide partijen zal echter eindigen in wellesnietes. Het is nu aan de advocaten, rechters en politici om de verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid vast te stellen. De aftrap was het debat op donderdag 24 augustus.

Claim pluimveehouders

Terwijl Schippers en Van Dam het optreden van de NVWA in de Tweede Kamer en media goedkeurden, hebben de pluimveehouders zich al gericht tot de wetgevende macht. Inmiddels zijn er meer dan zestig pluimveehouders die een advocaat in de hand genomen hebben voor een claim tegen de NVWA ofwel de Staat. Met welk pleidooi komen de advocaten om de NVWA verantwoordelijk en aansprakelijk te stellen?

„Voordat we een rechtszaak beginnen, wachten we nog even wat de overheid gaat doen”, vertelt Piet-Hein van Spanje van A&S Advocaten waar zich ruim twintig pluimveehouders gemeld hebben. Van Spanje kijkt met een schuin oog naar België waar al besloten is

dat getroffen boeren een overbruggingskrediet kunnen krijgen. Er komen in België ook financiële maatregelen voor de hele eiersector. Een dergelijk standpunt vanuit de overheid zal wellicht menig pluimveehouder doen besluiten geen claim in te dienen. In het aansprakelijk stellen van de NVWA beseft Van Spanje dat de pluimveehouders zelf ook een verantwoordelijkheid hebben. Maar in zijn optiek was de pluimveehouder door gebrek aan controle niet goed in staat om die verantwoordelijkheid te dragen. „De NVWA is de waakhond als het gaat om gebruik en controle van verboden middelen. Juridisch gezien kun je stellen dat de NVWA gefaald heeft. Ze hebben niet op tijd gereageerd, de normen scherpgesteld en niet adequaat opgetreden. Ze wisten in november 2016 al via een tip

Waarom de overheid Chickfriend niet kon stoppen, is een raadsel

dat er in Nederland fipronil werd gebruikt. Ze hebben de pluimveehouderijsector toen niet gewaarschuwd en vonden destijds ook dat er geen sprake was van een risico. In juli heeft de Belgische regering Nederland bovendien nog ingelicht over fipronilgebruik in Nederland. Ook toen werd door de NVWA niet tijdig en adequaat gereageerd. De overheid beweert daarnaast dat ze ChickFriend in juli niet konden stoppen. Het bedrijf kon gewoon doorgaan met zijn activiteiten. Waarom de overheid ChickFriend niet kon stoppen, is voor mij een raadsel.”

Van Spanje meent ook dat mede door het optreden van NVWA de crisis groter is geworden. Bij een andere aanpak had de schade aanzienlijk beperkt kunnen worden.

Kans op succes

De A&S-advocaat acht de kans op een succesvolle rechtszaak groot. Er bestaat volgens Van Spanje namelijk jurisprudentie

waarin bepaald werd dat een toezichthouder wel degelijk aansprakelijk was. In Vie d'Or-zaak heeft de Hoge Raad tussen 2004 en 2006 diverse uitspraken gedaan. In die kwestie was een levensverzekering-maatschappij failliet gegaan waarbij de polishouders gedupeerd werden. Zij spraken de betrokken accountants maar ook de Verzekeringskamer aan. Daarbij oordeelde de Hoge Raad dat een toezichthouder aansprakelijk is als deze niet heeft gehandeld als van een redelijk handelend toezichthouder mocht worden verwacht. „De Hoge Raad vond dat in dat geval de toezichthouder te laat en niet ingrijpend genoeg had ingegrepen bij de levensverzekering-maatschappij. De toezichthouder was hoofdelijk aansprakelijk voor de schade van de polishouders”, zegt

Van Spanje die vindt dat de fipronilcrisis een soortgelijke situatie is. De NVWA heeft namelijk als wettelijke taak het toezicht op onder andere

de Warenwet (eieren) ten behoeve van met name consumenten, maar ook op de Wet dieren en de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden.

NVWA te rigoreus

Een ander advocatenkantoor dat namens pluimveehouders een claim in gaat dienen, is Bout Advocaten in Groningen. Bij hen hebben zich al zo'n veertig pluimveehouders gemeld, zegt advocaat Anita Winter. „We hebben in ieder geval de bedrijven ChickFriend en Poultry-Vision al aansprakelijk gesteld voor het niet op de juiste manier schoonmaken van de stallen met het middel fipronil dat niet is toegestaan. Dit heeft voor aanzienlijke schade gezorgd. Beide bedrijven wisten hiervan en hebben toch bij onze cliënten gereinigd. Boeren hebben gevraagd wat er in zat en het antwoord was Dega 16. Pluimveehouders kan niets verweten worden. Ze vertrouwden deze voormalige pluimveehouder uit Barneveld ▶

Strafrechtelijke vervolging NVWA

Als blijkt dat de NVWA of de overheid wel degelijk nalatig zijn geweest en aansprakelijk gesteld worden, dan kan het Openbaar Ministerie de NVWA ofwel de Staat der Nederlanden strafrechtelijk vervolgen. De situatie rond de fipronilcrisis is min of meer vergelijkbaar met eerdere calamiteiten waarbij de overheid strafrechtelijk werd vervolgd. Het bekendste voorbeeld is het Pikmeearrest, waar een gemeentelijke ambtenaar vervuilde grond dumpte. Pogingen tot andere vervolgingen wegens ernstige nalatigheid betreffen de vuurwerkcramp in Enschede en de cafébrand in Volendam. De in dit

artikel geciteerde Tweede Kamerleden vinden het voor een dergelijke benadering nog veel te vroeg en twijfelen of het noodzakelijk is. De advocatuur is minder stellig en ziet vervolging wel als een reële optie als blijkt dat de overheid aansprakelijk is. Maar het vervolgen van ambtenaren is lastig, omdat ze een bepaalde immuniteit hebben en het is dan aan de rechter om te oordelen of de omstandigheden dusdanig zijn dat de regels van immuniteit niet meer gelden. Inzake de vuurwerkcramp is het nooit tot een strafrechtelijke vervolging gekomen.

Copyright photo

Copyright photo

Bijna driehonderd pluimveehouders, belangenbehartigers en sectorgenoten kwamen naar Den Haag om het fipronildebat te volgens tussen Kamerleden en minister Schippers en staatssecretaris van Dam. Maar de beide bewindslieden gaven geen strobreed toe. Er komt geen noodfonds of regeling.

Copyright photo

die hun stallen van bloedluis kon verlossen." Maar bij de eigenaren van ChickFriend valt niet veel te halen en daarom verlegt het advocatenkantoor de aansprakelijkheid naar de NVWA en overheid. „In november 2016 wist de NVWA al van fipronil. Veel boeren hebben na november 2016 hun stallen laten reinigen door ChickFriend. Als de NVWA in november had ingegrepen, zouden deze pluimveehouders nu geen problemen hebben ondervonden. Verder zien wij dat de maatregelen van de NVWA zo rigoureuus zijn geweest met onder meer het hanteren van de strengste norm: de Maximale Residu Limiet (MRL)-norm van 0,005 mg per kg." De Belgische Voedselveiligheidsautoriteit hanteert met additionele Europese regelgeving het Pesticide Residue Intake Model (PRIMo) en dat komt neer op 0,72 mg per kilo ei zonder gevaar voor de volksgezondheid. Veel bedrijven in Nederland hadden bij hantering van deze norm niet op slot hoeven te gaan en er waren minder eieren vernietigd. Winter: „De

NVWA heeft er ook niet voor gekozen om bepaalde eieren te mengen om op die manier ver onder de norm uit te komen. Alles is vernietigd. Daarnaast is er ook nog de schade van het schoonmaken van de stallen en de ruiming van kippen." Winter voorziet echter dat het niet eenvoudig zal zijn om de NVWA aansprakelijk te stellen. „Dit is nog geen inkoppertje. Het wordt

zijn", zegt Hans Maljaars, beleidsmedewerker van de SGP. „Wij zijn het daar niet mee eens. Ik heb verschillende pluimveehouders gesproken en ze zeggen dat ze ter goed trouw hebben gehandeld. De NVWA kreeg in november 2016 al signalen binnen en concludeerde dat er geen risico voor de volksgezondheid was. Ze waarschuwde ook de sector niet. Ze zag in de eerste instantie zelf het risico niet, maar schaalde later wel op en vraag niet hoe ze dat deed. Met strenge normen van 0,005 mg per kilo in plaats van 0,72 mg.

Naar onze mening is de **NVWA wel degelijk aansprakelijk** te stellen

lastig, maar naar onze mening is de NVWA wel degelijk aansprakelijk te stellen." Net als Van Spanje wacht Winter eerst de resultaten van het debat af.

Acute grens

Dat debat wordt gevoerd met de politieke partijen in de Tweede Kamer en minister Schippers en staatssecretaris Van Dam. „Zij stellen dat de boeren zelf aansprakelijk

In het jaarverslag van de NVWA staat nota bene dat een product pas teruggeroepen wordt als een acute grens is bereikt en niet de MRL. Ook werden alle ei-codes gepubliceerd. Haar handelen heeft daarna de publieke opinie opgeblazen en dat veroorzaakte veel ellende, financiële schade en onrust bij pluimveehouders en afnemers." Of de NVWA aansprakelijk is, vindt Maljaars een juridische vraag. „Politiek gezien vinden wij dat de NVWA steken heeft laten vallen.

Copyright photo

Economische Zaken kan dus niet zeggen dat het de verantwoordelijkheid van pluimveehouders is.”

Alles op alles

Ook CDA'er Jaco Geurts vindt dat de aansprakelijkheidskwestie vooral door het wetboek bekeken moet worden, maar dat betekent niet dat de NVWA en de overheid niet ter verantwoording kunnen worden geroepen. „Ik heb twee prangende vragen. Waarom zagen ze in november 2016 geen risico voor de volksgezondheid en waarom is er niet met de sector gecommuniceerd? Waarom heeft ChickFriend in juli nog kunnen doorwerken nadat er signalen uit België kwamen? Maar om de vraag te beantwoorden wie er schuld heeft, wil ik toch eerst de antwoorden van de minister en staatssecretaris beoordelen. Het is een lastige situatie en dit zal niet het laatste debat zijn geweest.” Geurts hekelt verder de traagheid van de NVWA. „Er is nog te veel mis. De administratie is bij de NVWA niet op orde. Pluimveehouders moeten weken wachten op uitslagen, die er allang zijn maar in een bureaula liggen. Ze

kunnen nu geen normale bedrijfsvoering starten. Alles moet op alles gezet worden om dat te realiseren. Er heerst op dit moment te veel onzekerheid. Ook daar ligt een verantwoordelijkheid van de NVWA en regering.”

Behalve oud-minister Sorgdrager gaat ook de Onderzoeksraad voor Veiligheid (OVV) een onderzoek instellen. Geurts wil die rapporten afwachten om tot een definitief oordeel te komen. Het overheidsonderzoek verwacht hij einde van dit jaar en het rapport van de raad wellicht pas over een jaar. „Het is geen gelopen race.”

Te gemakkelijk

De zienswijze van Attje Kuiken (PvdA) verschilt van die van het CDA en de SGP. Zij vindt dat in eerste instantie de pluimveehouder zelf verantwoordelijk is voor veilig en wettelijk voedsel. „Het is te gemakkelijk om te zeggen dat pluimveehouders in de crisis zelf geen verantwoordelijkheid hebben. De emotie die nu is ontstaan, ontslaat hen niet van die verplichting. Maar, heeft de overheid wel voldoende gedaan in toezicht en controle?”

Kuiken is wel van mening dat de communicatie van de NVWA niet gelukkig is geweest. Wat ze belangrijk vindt, is wat iedereen hiervan kan leren. „We moeten dus kritisch evalueren.” Overigens wil Kuiken zich sterk maken voor de pluimveehouders die niet met ChickFriend in zee zijn gegaan, maar nu wel de negatieve gevolgen ondervinden. „Voor die pluimveehouders moet een oplossing gevonden worden.” ■

IKB Ei

Was IKB Ei medeverantwoordelijk? ChickClean had immers een logo van IKB op zijn bus staan. Had IKB Ei het bedrijf en de middelen niet moeten controleren en pluimveehouders moeten waarschuwen? Het logo wekte immers vertrouwen. Maar binnen het systeem IKB Ei zijn zes activiteiten ondergebracht gericht op bestrijding van ongedierte en knaagdieren. Uit het overleg tussen overheid en sector is gebleken dat bestrijding van bloedluizen geen onderdeel uitmaakt van het IKB Ei-systeem. Daarmee vervalt officieel de verantwoordelijkheid van IKB Ei, maar het is volgens Van Dam wel aan de sector om dit IKB Ei-systeem al dan niet daarmee aan te vullen.